

U.2014.2376H

Erstatning tilkendt for psykisk lidelse forårsaget af tidligere ægtefælles drab på parrets to mindreårige børn.*Erstatning uden for kontraktforhold 21.1 og 3211.9.*

A's ægtefælle begik drab på parrets to døtre på 2 og 7 år. Drabene blev begået, efter at ægtefællerne havde ophævet samlivet. A blev påført en egentlig psykisk lidelse, som rakte ud over sorg og afsavn, og drabene måtte anses for at være årsag til denne lidelse. A var i forbindelse med drabene blevet tilkendt 200.000 kr. i godtgørelse for tort i medfør af erstatningsansvarslovens § 26 a. Spørgsmålet i sagen var, om A derudover havde ret til erstatning for personskaade i anledning af drabene. Højesteret fandt, at den psykiske lidelse, som A blev påført ved drabene, var omfattet af erstatningspligten. Dette gjaldt, selv om A ikke havde overværet drabene eller umiddelbart efter var kommet til stede, men først efterfølgende var blevet underrettet om drabene.(1)

H.D. 14. maj 2014 i sag 179/2013 (2. afd.)

*A (adv. C. Dyrhaage-Klargaard, Svendborg, besk.)
mod
Erstatningsnævnet (Km.adv. v/adv. Søren Horsbøl Jensen, Kbh.).*

Retten i Svendborgs dom 30. juni 2011, BS R3-970/2007*Sagens baggrund og parternes påstande*

Sagen drejer sig om, hvorvidt en efterladt har krav på erstatning i anledning af den psykiske skade, hun pådrog sig, da hun blev underrettet om, at hendes døtre var blevet dræbt af hendes tidligere samlever.

Sagsøgeren, A's påstand er, at sagsøgte, Erstatningsnævnet, skal anerkende, at hun er berettiget til erstatning i anledning af den psykiske skade, som hun pådrog sig i anledning af sine døtres død. Erstatningsnævnets påstand er frifindelse.

Retten har modtaget sævning i sagen den 28. juli 2007.

Oplysningerne i sagen

Sagen blev første gang hovedforhandlet den 22. oktober 2008, hvor sagen blev optaget til dom. Sagens forberedelse blev genoptaget og ny hovedforhandling afholdt den 18. maj 2011.

A var mor til B1 og B2.

Den 1. december 2005 blev B1 og B2 slået ihjel af deres far, M, med hvem A havde ophævet samlivet. B1 og B2 var da henholdsvis 2 år og 7 år gamle.

På grund af drabene og underretningen herom fik A en psykisk skade, som medførte længerevarende sygefravær.

Ved Østre Landsrets dom af den 23. august 2006 blev M idømt 16 års fængsel. A blev i medfør af erstatningslovens § 26 a tilkendt en godtgørelse for tort på 200.000 kr. Den øvrige del af A's erstatningskrav blev henvist til behandling ved Erstatningsnævnet.

Erstatningsnævnet besluttede den 6. oktober 2006 af afslå A's ansøgning om erstatning for personskaade i form af psykisk skade som følge af de to dødsfald. Nævnet anførte blandt andet følgende: »Nævnets afslag skyldes, at [A] ikke selv har lidt fysisk overlast i forbindelse med dødsfaldene eller været i fare herfor.

Nævnet har ved sin afgørelse lagt vægt på, at [A] ikke befandt sig på gerningsstedet den 01-12-2005, og derfor ikke kan anses for at have været i fare for at lide fysisk overlast i forbindelse med dødsfaldene.«

Nævnet henviste i afgørelsen til »almindelige erstatningsretlige regler«, jf. offererstatningslovens § 6 a og erstatningsansvarslovens § 1, Højesterets dom refereret i *Ugeskrift for Retsvæsen* 2002, s. 2407 H, og

2377

betænkning nr. 1412/2002 om godtgørelse til efterladte ved dødsfald, afsnit 3.2.2.2.

Overlæge, speciallæge i psykiatri Kim Balsløv har i psykiatrisk speciallægeerklæring af den 3. september 2009 udtalt blandt andet følgende:

»...

Aktuelt psykisk

Angiver, at hendes psykiske funktion er ændret. Hun er ikke længere så social og udadvendt. Vennekredsen er væsentligt indskrænket. I øvrigt har visse venner vendt hende ryggen efter drabene, hvilket hun har vanskeligt ved at forstå. Hun har svært ved at overskue sin hverdag. Hun føler sig træt i hovedet og irriteret. Humørmæssigt dykker hun flere gange om ugen, en gang om måneden af lidt længere varighed, men hun oplever dog en jævn bedring i sin tilstand. Hun har selv en forhåbning om, at hun om eksempelvis 5 år har det godt. Fortæller, at hun nu sjældnere går på kirkegården, der går dog højest 2 mdr. i mellem, men faktisk foretrækker hun at mindes døtrene ved at se på billeder. Hun tænker hver dag på døtrene. Fortæller, at hun da oplever vrede over, at de ikke er der længere. Hun tænker dog kun sjældent på den sidste dag, og angiver, at hun i det store og hele har gode minder. Hun har dog tilbagevendende mareridt, ca. hver 3. måned om eksamboeren, men mere jævnlige mareridt om, at andre skader hende, holder hende fast eller lignende. Hun drømmer aldrig om døtrene, hvilket hun lidt trist karakteriserer som »mærkeligt«.

Fortæller om ægtefællen, at hun urimeligt nogle gange bebrejder ham, hvad der er sket. Selv om hun ved, at formentlig ingen andre havde »stået model til« dette forløb. De går nu i parterapi, dette dog hovedsagligt på grund af samboerens 11-årige datter fra tidligere ægteskab, der beskrives som lettere tilbagestående. Fortæller om en typisk hverdag, at hun står op kl. 5.15 tager bad, gør sig selv og datteren klar til at datteren kan afleveres kl. 7 i dagpleje, og [A] møder på arbejde kl. 7.30. Hun får fri kl. 14 til 15. Køber herefter ind og gør andet arbejde i huset. Hun mærker, at hun efter en almindelig dag bliver »småsur«, og hun »vrisser« af ægtefællen.

...

Konklusion

34-årig kvinde, der i december 2005 mistede sine døtre, idet den da tidligere samboer og børnenes far dræbte dem ved at skære halsen over på dem. Hun er tidligere psykisk rask og velfungerende bortset fra tidligere kortvarig sygdom i forbindelse med angstanfald, og [hendes] aktuelle symptomer for funktionstab må derfor tilskrives den exceptionelt svære belastning, som døtrene drab var. Hun beskriver således også mareridt, om end sjældne, hvor hun drømmer om den tidligere samboer. Hun angiver amnesi, hukommelsestab, for ordvekslingen, hvor betjente oplyste hende om drabet. Hun har stadig ind-, og gennemsovningsbesvær. Beskriver en vis tendens til irritabilitet og opfylder således kriterierne for posttraumatisk belastningsreaktion, om end i mild grad. Hun har i forløbet modtaget psykologsamtaler, samt i øvrigt en del samtaler med præst, som hun angiver, havde god effekt. Hun er nu i medicinsk antidepressiv behandling, men har stadig daglige tilløb til angstanfald samt humørdyk flere gange om ugen.

Der må stadig forventes en vis bedring af tilstanden, men [A] vil givetvis for altid være mærket af den voldsomme hændelse og det store tab.«

Sagen har været forelagt Retslægerådet, der ved erklæring af den 12. juli 2010 har udtalt følgende:

»...

[A] har ud fra det foreliggende ikke været psykisk syg før 01.12.05, bortset fra forbigående angstanfald i sommeren 2004, som førte til sygemelding af ukendt længde og iværksættelse af behandling med antidepressiv/angstdæmpende medicin, som [hun] ifølge journal fra egen læge fortsatte med efter drabene.

01.12.05 dræbte [A's] tidligere ægtefælle parrets to fælles børn ved at skære halsen over på dem. Forud for dette havde ægteskabet været præget af udtalt jalousi fra mandens side og tidvis (trusler om) vold. Parret var i længere perioder fra hinanden, men fandt sammen igen. [A] mødte i oktober 2005 en anden mand - den nuværende ægtefælle - som hun indledte et forhold til. Omkring halvandet år forinden havde [hun] brudt med sin tidligere ægtefælle, som dog opsøgte [hende] flere gange i forsøg på at få hende tilbage. Dagen før drabet på børnene havde eksmanden opsøgt [hende], hvor han voldtog hende og forsøgte at overtale hende til at genoptage forholdet.

...

[A] har dårlig erindring om tiden umiddelbart efter drabet. Hun havde svært ved at reagere følelsesmæssigt og har beskrevet perioden som værende uvirkelig. [Hun] påbegyndte behandling hos psykolog.

På tidspunktet for psykiatrisk speciallægeerklæring beskrev [A] sig som psykisk ændret. Hun var mindre social, havde svært med overblik i hverdagen, var irriteret, træt og havde humørmæssige svigninger. [Hun] tænkte meget på de dræbte børn, men søgte at tænke på gode minder. Hun var ofte opfyldt af vrede, især rettet mod eksmanden. Der var jævnlige mareridt om eksmanden og om, at andre gjorde skade på [hende]. [Hun] havde på dette tidspunkt været i behandling med antidepressiv medicin (10 mg citalopram) gennem to-tre måneder uden effekt på tendens til angst og humørsvigninger. Ved undersøgelsen fremstod [hun] uden åbenlys psykopatologi og ret upåfaldende. [Hun] var blevet gift og havde en datter på to år. Hun var i arbejde.

2378

Spørgsmål 1:

Retslægerådet bedes oplyse, om A lider af posttraumatisk belastningsreaktion som beskrevet i speciallægeerklæring af 3. september 2009 og/eller om A lider af en anden psykisk lidelse.

[A] har efter drabene udviklet psykiske symptomer, som - uden at opfylde samtlige diagnostiske kriterier - bedst kan karakteriseres som posttraumatisk belastningsreaktion samt personlighedsændring efter katastrofeoplevelse.

Spørgsmål 2:

Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende, bedes det oplyst om drabene på A's døtre er årsag eller medvirkende til den posttraumatiske belastningsreaktion og/eller en anden psykisk lidelse.

Drabene er den mest sandsynlige årsag til udvikling af de i spørgsmål 1 angivne lidelser.

Spørgsmål 3:

Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende, bedes Retslægerådet besvare følgende:

1) *Er det normalt forekommende, at man udvikler den under spørgsmål 1 nævnte reaktion/lidelse, hvis ens børn bliver dræbt af en tidligere samlever, der er børnenes far, ved overskæring af halsen.*

2) *Er det normalt forekommende, at man udvikler den under spørgsmål 1 nævnte reaktion/lidelse, hvis ens børn dør af sygdom.*

En psykisk reaktion, som beskrevet hos [A], er hyppigt forekommende ved udsættelse for begivenheder af katastrofeagtig karakter. Sværhedsgraden og varigheden af den psykiske ændring er imidlertid afhængig af forhold som for eksempel forekomsten af tidligere

psykisk lidelse, personlighedsproblemer, forløbet af behandling m.v.

Spørgsmål 4:

Er der grundlag for at antage, at [A] er påført en varig psykisk lidelse som følge af drabet på hendes to børn.

Det er ikke muligt på nuværende tidspunkt at vurdere, om den hos [A] forekommende psykiske reaktion vil antage en varig karakter.

Spørgsmål 5:

Giver sagen i øvrigt Retslægerådet anledning til bemærkninger.

Nej.

...«

Forklaringer

A har under et retsmøde den 22. oktober 2008 forklaret, at hendes børn var på besøg hos hendes ægtefælle, M. Hun havde ringet til ham mange gange i løbet af formiddagen den 1. december 2005 for at komme til at tale med sine børn. Hun havde syntes, at han lød underlig i telefonen. Hun prøvede dernæst at komme i telefonisk kontakt med politiet, men i begyndelsen uden held. Til sidst kom hun igennem til politiet og redegjorde for sagen. Inden politiet ankom, ringede M's ven, C. Hun bad ham om at fortælle, hvad der var sket, men det kunne han ikke. Da politiet kom, spurgte hun en af betjentene, om hendes børn var døde. Betjenten nikkede. Derefter gik hun sort og kan ikke huske mere.

A har under hovedforhandlingen den 18. maj 2011 supplerende forklaret, at hun fortsat har problemer med at overskue hverdagen og har angstanfald. Hun var sygemeldt en periode i 2010. Hun er igen blevet henvist til psykiatrisk afdeling, hvor hun går til samtaler, men hun har ikke mærket bedring endnu. Hendes angst blussede op igen, da hun læste om en kvinde i Svendborg, der havde dræbt sin datter og bagefter sig selv. Når hun er angst, må hun blive hjemme. Hendes kollegaer støtter hende meget.

Parternes synspunkter

A har til støtte for sin påstand gjort gældende, at hun efter de almindelige erstatningsretlige regler er berettiget til erstatning i anledning af den psykiske skade, hun pådrog sig ved B1's og B2's død.

A har til støtte herfor nærmere anført, at der er tale om en egentlig psykisk lidelse/skade, der går ud over almindelig sorg og savn, således som begrebet sorg og savn anvendes i Højesterets dom af den 23. marts 2007, refereret i *Ugeskrift for Retsvæsen* 2007, s. 1562, at skadens karakter og omfang og omstændighederne ved dødsfaldene og underretningen af hende om dødsfaldene berettiger hende til erstatning. A har nærmere om disse omstændigheder navnlig henvist til, at B1's og B2's død blev forvoldt ved forsætligt manddrab - overskæring af halspulsårene - begået af deres biologiske far, og at hun blev underrettet herom af politiet kort tid efter.

Erstatningsnævnet har gjort gældende, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte dets afgørelse af den 6. oktober 2006, hvorefter A ikke fandtes berettiget til erstatning for personskade.

Nævnet har til støtte herfor nærmere anført, at det er dansk rets absolutte hovedregel, at kun direkte skadelidte kan tilkendes erstatning, og at der ikke efter Retslægerådets erklæring eller i øvrigt er grundlag for at antage, at A er påført en egentlig psykisk skade ud over en betydelig belastning i form af chok, sorg og savn.

Retsgrundlag

Erstatningsansvarsloven blev med virkning for skader indtrådte efter den 23. januar 2003 ændret ved lov nr. 35 af 21. januar 2003. Ved lovændringen indsattes som § 26 a en bestemmelse om godtgørelse til efterladte. Lovforslaget byggede på betænkning nr. 1412/2002 om godtgørelse til efterladte ved dødsfald, som blev afgivet af en arbejdsgruppe under Justitsministeriet (herefter »betænkningen«, henholdsvis »arbejdsgruppen«). I de almindelige

bemærkninger til lovforslaget er i punkt 3.2. anført (FT 2002-03, tillæg A, side 85f.):

2379

»...

3.2. Erstatning til efterladte for psykisk skade

Arbejdsgruppen har overvejet, om der i stedet for eller ved siden af en regel om godtgørelse til efterladte ved dødsfald bør ske en lovregulering af de efterlattes muligheder for at få erstatning for personskade i form af psykisk skade som følge af et dødsfald. Om dette spørgsmål hedder det i betænkningen side 57 ff. bl.a.:

»... de efterladte [kan] i dag efter retspraksis i begrænset omfang få erstatning for sådanne skader efter de almindelige regler i erstatningsansvarsloven. Dette forudsætter imidlertid, at de efterladte selv har lidt fysisk overlast i forbindelse med dødsfaldet eller har været i fare herfor.

Dette svarer i det væsentlige til retsstillingen i Finland og Island. Derimod er der i retspraksis i Sverige og Norge i videre omfang givet erstatning for psykiske skader, herunder for psykiske gener eller lidelser ved at overvære eller blive underrettet om et dødsfald. I Sverige er der med virkning fra den 1. januar 2002 endvidere sket en lovregulering af dette område, som i forhold til hidtidig retspraksis udvider mulighederne for at få erstatning. . . .

Som nævnt har domstolene i Danmark hidtil fulgt en restriktiv linje med hensyn til at tilkende erstatning for psykiske skader i forbindelse med, at en anden person bliver dræbt eller kvæstet.

I det omfang der hos de pårørende rent faktisk kan påvises en personskade i form af en psykisk lidelse eller lignende som følge af, at en nærtstående bliver dræbt eller kvæstet, bør det efter arbejdsgruppens opfattelse - også i lyset af udviklingen i Sverige og Norge - overvejes i videre omfang end i dag at give erstatning herfor efter de almindelige regler i erstatningsansvarsloven. I modsætning til indførelsen af en regel om godtgørelse til de efterladte ved dødsfald kan en sådan udvidelse af mulighederne for at få erstatning for psykiske skader ske uden lovændringer.

Arbejdsgruppen vil i den forbindelse også pege på, at der efter arbejdsskadesikringsloven gives erstatning for psykiske skader i videre omfang end efter dansk rets almindelige erstatningsregler .

Der vil således kunne opstå tilfælde, hvor en ansat, der overværer en alvorlig og voldsom ulykke, vil få hændelsen anerkendt som en arbejdsulykke og få erstatning for psykiske skader efter arbejdsskadesikringsloven, mens ægtefællen til den, der bliver dræbt eller alvorligt kvæstet ved ulykken, efter hidtidig retspraksis ikke vil kunne få erstatning for psykiske skader efter dansk rets almindelige erstatningsregler, selv om han eller hun også har overværet ulykken.

Der er endvidere i den erstatningsretlige litteratur argumenteret for, at erstatningsansvaret formentlig uden for store betæneligheder kan udvides til også at omfatte psykiske skader/chok ved at overvære eller få meddelelse om en nær pårørendes død eller alvorlige personskade.

Arbejdsgruppen finder imidlertid ikke, at der på nuværende tidspunkt er tilstrækkeligt grundlag for at foreslå lovregler om de efterlattes muligheder for at få erstatning for psykiske skader som følge af et dødsfald mv.

Dansk rets almindelige erstatningsregler er i vidt omfang udviklet og løbende tilpasset gennem retspraksis. Det gælder f.eks. den almindelige culperegulering, kravet om årsagssammenhæng og adækvans samt regler om, hvilke interesser og goder der er beskyttet af erstatningsreglerne, og hvem der kan kræve disse erstattet.

Arbejdsgruppen finder det mest hensigtsmæssigt, at det som hidtil overlades til retspraksis at fastlægge indholdet af dansk rets almindelige erstatningsregler, herunder også i hvilket omfang der kan gives erstatning for psykiske skader. Det vil efter arbejdsgruppens opfattelse være naturligt, at domstolene i den forbindelse inddrager

udviklingen i de andre nordiske lande samt udviklingen på arbejds-skadeområdet.

Arbejdsgruppen forudsætter, at den foreslåede godtgørelsesregel ikke vil være til hinder for en udvikling i retspraksis mod i videre omfang end i dag at give erstatning for psykiske skader.«

Justitsministeriet er enig i, at en udvikling i retspraksis mod i videre omfang at give erstatning til de efterladte for psykisk skade vil kunne finde sted uden lovændringer. Justitsministeriet kan endvidere tilslutte sig, at spørgsmålet om, i hvilket omfang der bør gives erstatning for psykisk skade til de efterladte, er bedst egnet til at blive løst gennem domstolenes løbende udvikling af dansk rets almindelige erstatningsregler på grundlag af stillingtagen til konkrete enkeltsager.

Der kan i den forbindelse bl.a. peges på, at erstatningsansvarsloven ikke regulerer, hvad der skal forstås ved en »personskade«, og heller ikke angiver de almindelige betingelser for, hvornår en personskade kan kræves erstattet (ansvarsgrundlag, krav om årsagssammenhæng mv.). Det er Justitsministeriets opfattelse, at der som udgangspunkt ikke bør indføres særlige lovregler vedrørende et enkelt element af personskadebegrebet.

Det kan endvidere nævnes, at det i retspraksis er anerkendt, at en »personskade« også kan være en psykisk skade, f.eks. en egentlig psykisk lidelse, der medfører tab af erhvervsevne. Spørgsmålet i retspraksis har derimod bl.a. været, under hvilke omstændigheder en sådan psykisk skade bør kunne kræves erstattet, herunder f.eks. hvor tæt den erstatningssøgende skal have været på ulykken.

Ud over en stillingtagen til sådanne spørgsmål ville en eventuel lovregulering af mulighederne for at få erstatning for psykisk skade efter Justitsministeriets opfattelse rejse en række andre vanskelige spørgsmål bl.a.

2380

om den nærmere fastlæggelse af begrebet »psykisk skade« (i hvilket omfang skal der f.eks. være tale om en egentlig psykisk lidelse), om beviset for årsagssammenhæng mellem dødsfaldet og den psykiske skade og om afgrænsningen mellem »sædvanlig« sorg mv. og en egentlig psykisk skade. Disse spørgsmål er efter Justitsministeriets opfattelse bedst egnede til at blive løst i retspraksis på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler.

Lovforslaget indeholder på denne baggrund ikke regler om de efterlattes muligheder for at få erstatning for psykisk skade som følge af dødsfald mv.«

Det fremgår af betænkningen, s. 35 f., at der i svensk ret med virkning fra den 1. januar 2002 er indført en regel i den svenske skadeståndslag om erstatning for personskade som følge af en nærtstående død. Forud for lovændringen har den svenske Højesteret i flere sager taget stilling til, i hvilket omfang de pårørende kan kræve erstatning for personskade i form af psykisk besvær m.v. som følge af et dødsfald.

I svensk retspraksis er der således ydet erstatning for psykisk skade som følge af, at den pågældende har overværet, at en nærtstående blev dræbt eller alvorligt skadet ved en drabs- eller voldsforbrydelse, eller at en nærtstående blev dræbt ved en trafikulykke. Der er endvidere ydet erstatning til personer, som umiddelbart efter forbrydelsen er kommet til gerningsstedet og har set en pårørende eller alvorligt skadet.

I to afgørelser (NJA 1993, s. 41 I og II) fastslog Højesteret, at der også kan ydes erstatning til personer, der får en psykisk skade som følge af, at de underrettes om, at nærtstående forsætligt er blevet dræbt.

Ved Højesterets dom af den 23. marts 2007, refereret i *Ugeskriftet for Retsvæsen* 2007, s. 1562 H, udtalte Højesteret blandt andet:

»...

En imødekommelse af kravet om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste for tiden efter D's død beror på, om M kan siges at have lidt personskade i form af en psykisk lidelse, og om der er grundlag for at pålægge Patientforsikringen at betale erstatning herfor. I hidtidig erstatningspraksis er der tilkendt erstatning for psykisk skade i tilfælde, hvor den pågældende selv er blevet påført fysisk skade eller har været i fare herfor. Det kan ikke udelukkes, at der også i visse andre tilfælde kan blive tale om at tilkende erstatning for psykisk skade, eksempelvis i tilfælde, hvor en person overværer, at en nærtstående bliver dræbt ved en ulykke. Det må imidlertid efter Højesterets opfattelse være en betingelse, at den pågældende er blevet påført en egentlig psykisk lidelse, som rækker ud over sorg og savn. Denne betingelse kan ikke anses for opfyldt i den foreliggende sag, og Højesteret tiltræder derfor, at M heller ikke har krav på erstatning for tabt arbejdsfortjeneste for tiden efter D's død.

...«

Justitsministeriet forpligtede sig under behandlingen af lovforslaget i 2002 til at overvåge anvendelsen i praksis af den i 2003 indførte bestemmelse om godtgørelse til efterladte ved dødsfald og udviklingen i retspraksis vedrørende efterlades muligheder for at få erstatning for psykisk skade som følge af dødsfald (jf. Folketingstidende 2002-03, Tillæg A, s. 88, og Justitsministerens besvarelse af spørgsmål nr. 3 fra Folketingets Retsudvalg).

I juni 2010 afgav Justitsministeriet til Retsudvalget »Redegørelse om godtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26 A samt om erstatning for psykisk skade som følge af dødsfald«. I redegørelsen hedder det blandt andet:

»...

5.2. Erstatning til efterladte for psykisk skade som følge af et dødsfald

De modtagne oplysninger om udviklingen i retspraksis vedrørende efterlades muligheder for at få erstatning for psykisk skade som følge af et dødsfald stammer fra Patientforsikringen, der har oplyst, at spørgsmålet især har været rejst i forbindelse med fødselsskadesager. Patientforsikringen har i den forbindelse oplyst, at man endnu ikke har tilkendt erstatning for psykisk skade som følge af et dødsfald . . . .

Heller ikke Justitsministeriet er bekendt med domstolsafgørelser, hvor en efterladt er tilkendt erstatning for psykisk skade i forbindelse med, at den efterladte f.eks. har overværret eller er blevet underrettet om, at en nær pårørende er blevet dræbt.

[Det] følger . . . imidlertid af Højesterets dom af 23. marts 2007, refereret i UfR 2007, s. 1562, at der efter omstændighederne vil kunne tilkendes personskadeerstatning (i form af erstatning for psykisk skade) til andre end direkte skadelidte i tilfælde, hvor den pågældende er blevet påført en egentlig psykisk lidelse, der rækker udover sorg og savn som følge af f.eks. at have overværret en nærtstående blive dræbt ved en ulykke.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at spørgsmålet om, i hvilket omfang der bør tilkendes erstatning for psykisk skade til efterladte, fortsat bør overlades til retspraksis. Der kan i den forbindelse peges på, at en eventuel lovregulering af mulighederne for at få erstatning for psykisk skade rejser en række vanskelige spørgsmål bl.a. om beviset for årsagssammenhæng mellem dødsfaldet og den psykiske skade og om afgrænsning mellem på den ene side »sædvanlig« sorg og savn og på den anden side en egentlig psykisk lidelse. Disse spørgsmål er efter Justitsministeriets opfattelse bedst egnet til at blive løst i retspraksis på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler.

2381

6. Konklusion

...

Med hensyn til spørgsmålet om erstatning for psykisk skade er det på baggrund af Højesterets dom af 23. marts 2007, refereret i UfR 2007, s. 1562, Justitsministeriets opfattelse, at der uden lovændringer vil kunne tilkendes efterladte erstatning for psykisk skade i tilfælde, hvor den pågældende er blevet påført en egentlig psykisk lidelse, der rækker ud over sorg og savn som følge af f.eks. at have overværret en nærtstående blive dræbt ved en ulykke. Det er Justitsministeriets opfattelse, at spørgsmålet om, i hvilket omfang der i det konkrete tilfælde bør tilkendes sådan erstatning, fortsat bør overlades til retspraksis. Samlet set er det Justitsministeriets opfattelse, at den foretagne lovovervågning ikke giver grundlag for at foretage ændringer i erstatningsansvarslovens § 26 a eller at indføre en bestemmelse om erstatning for psykisk skade til efterladte i forbindelse med dødsfald.«

Rettenes begrundelse og afgørelse

To af rettenes medlemmer - dommer Gert Holst Matthiesen og dommer Anni Brix Olesen - udtaler:

Forarbejderne til lov nr. 35 af 21. januar 2003 indeholder en opfordring til domstolene om at udvikle en retstilstand, hvorefter der kan tilkendes en efterladt erstatning for psykisk skade påført denne som følge af dødsfald, der er forvoldt en nærtstående, uanset om den efterladte for samme hændelse får tilkendt godtgørelse i medfør af erstatningsansvarslovens § 26 a. Denne opfordring er gentaget i Justitsministeriets redegørelse til Retsudvalget, juni 2010.

Efter Højesterets dom af den 23. marts 2007 er domstolene ikke afskåret fra i visse andre tilfælde end sådanne, hvor den pågældende selv er blevet påført psykisk skade eller har været i fare herfor, at tilkende en efterladt erstatning, såfremt vedkommende er påført en egentlig psykisk skade, som rækker ud over sorg og savn.

Det lægges efter Retslægerådets udtalelse og de øvrige lægelige oplysninger til grund, at A, som følge af at hun modtog underretning om drabet på sine døtre, pådrog sig en psykisk skade i form af posttraumatisk belastningsreaktion samt personlighedsændring efter katastrofeoplevelse. Symptomerne - der svarer til kriterierne i WHO's internationale sygdomsklassifikation nr. 10 - må anses at kunne karakteriseres som en egentlig psykisk lidelse, som rækker ud over sorg og savn.

Flertallet finder, at der - i hvert fald under de i sagen foreliggende omstændigheder, hvor dødsfaldene er forårsaget ved en grov, forsætlig forbrydelse, og underretningen af efterladte er sket inden for et kortere tidsrum efter forbrydelsen - er grundlag for at tilkende A erstatning for den psykiske skade, selv om hun ikke overværede forbrydelsen eller selv var i fare.

Disse dommere stemmer derfor for at tage A's anerkendelsespåstand til følge.

Dommer Anders Munch Jensen udtaler:

Jeg er enig med flertallet i, at det er muligt for en efterladt - uanset den efterladte har modtaget en godtgørelse efter erstatningslovens § 26 a som efterladt ved dødsfald, der er forvoldt forsætligt eller groft uagtsomt - at få erstatning efter erstatningsansvarslovens § 1.

Jeg finder, at A efter dødsfaldene har pådraget sig en psykisk lidelse, idet det bemærkes, at det ikke ud efter Retslægerådets udtalelse er muligt nøjagtigt at diagnosticere, hvilken lidelse, der er tale om.

Da A ikke har overværret forbrydelsen eller selv har været i fare, mener jeg ikke, at hun er berettiget til erstatning for den psykiske lidelse, hun pådrog sig efter dødsfaldene. Det skal bemærkes, at enhver meddelelse om, at ens barn er blevet dræbt, må anses for en psykisk belastning.

Jeg stemmer derfor for at frifinde Erstatningsnævnet.

Der afsiges dom efter stemmeflertallet.

Efter sagens udfald skal Erstatningsnævnet betale sagens omkostninger med 67.700 kr., hvoraf 50.000 kr. dækker udgiften til advokatbistand, 13.700 kr. dækker udgifter til specialelægeerklæring mv. og 4.000 kr. retsafgifter. Ved fastsættelsen af den del af omkostningerne, der dækker udgiften til advokatbistand, er der på den ene side lagt vægt på sagens begrænsede faktuelle omfang og på den anden side sagens principielle karakter. Der er endvidere lagt vægt på, at der har været indhentet udtalelse fra Retslægerådet, og at sagen har været hovedforhandlet 2 gange.

- - -

Østre Landsrets dom 10. december 2012 (11. afd.), B-2346-11 (se U 2013.950 Ø og FED2012.84)

(Karsten Bo Knudsen, Katja Høegh, Bodil Dalgaard Hammer).

Svendborg Rets dom af 30. juni 2011 (- - -) er anket af Erstatningsnævnet med påstand som for byretten om frifindelse.

Indstævnte, A, har påstået stadfæstelse.

Supplerende sagsfremstilling

Retslægerådet har afgivet en supplerende erklæring af 5. oktober 2012, hvoraf blandt andet fremgår, at drabene må anses at være årsag til posttraumatisk belastningsreaktion (PTSD) og senere tillige depressive symptomer hos A (svar på spørgsmål A) samt at det må antages, at lidelsen er af varig karakter (svar på spørgsmål 6).

Forklaringer

Der er i landsretten afgivet supplerende forklaring af A, som har forklaret, at hun stadig er ansat på bostedet.

2382

Hun har mulighed for indimellem at blive hjemme en dag, hvis hun har behov for det. Det er måden, som hendes døtre døde på, der berører hende så stærkt. Hendes reaktion ville ikke have været den samme, hvis de var blevet dræbt ved en trafikulykke.

Retsgrundlaget

I tillæg til det i byrettens dom citerede fremgår det af betænkning nr. 1412/2002, side 52-54, blandt andet:

»Arbejdsgruppen vil imidlertid pege på, at et dødsfald kan ske under så kvalificerende omstændigheder, at det typisk vil indebære en helt særlig følelsesmæssig belastning af de efterladte. Dette gælder f.eks. forsætligt drab, hvor de efterlades psykiske smerte og lidelse i almindelighed må antages at blive forstærket som følge af deres viden om, at en nærtstående forsætligt er blevet dræbt - navnlig hvis drabet er begået under voldsomme og brutale omstændigheder. I sådanne tilfælde må det i almindelighed også anses for påregneligt for skadevolderen, at de efterladte påføres en særlig psykisk belastning.

...

Arbejdsgruppen finder på denne baggrund, at der i et vist begrænset omfang kan være behov for en regel om godtgørelse til de efterladte ved dødsfald, der er forvoldt under sådanne kvalificerende omstændigheder, at der må antages at være tale om en særlig følelsesmæssig belastning eller krænkelser af de efterladte.

...

I modsætning til tilkendelse af erstatning for personskade i form af psykiske skader som følge af, at en nærtstående bliver dræbt eller kvæstet, vil en godtgørelsesregel kunne udformes på en sådan måde, at godtgørelsen kan tilkendes, uanset om der rent faktisk er lidt en psykisk skade. Med en godtgørelsesregel opstår der således ikke spørgsmål om at føre bevis for årsagssammenhæng mellem dødsfaldet eller ulykken og den psykiske gene eller lidelse, ligesom der heller ikke vil være problemer med at skelne mellem sædvanlig sorg mv. og en egentlig psykisk lidelse som følge af dødsfaldet eller ulykken.«

Procedure

Parterne har for landsretten i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten og har procederet i overensstemmelse hermed.

Erstatningsnævnet har for landsretten anerkendt, at den psykiske lidelse, som A lider af, er af varig karakter.

Landsrettens begrundelse og resultat

Erstatningsnævnet har ikke bestridt, at A lider af en varig psykisk lidelse, der udgør en personskade, som kan give grundlag for erstatning. Spørgsmålet for landsretten er således alene, om der efter dansk rets almindelige erstatningsregler er grundlag for at pålægge Erstatningsnævnet at betale erstatning herfor.

Ved lov nr. 35 af 21. januar 2003 om ændring af erstatningsansvarsloven blev der i erstatningsansvarslovens § 26 a givet mulighed for at pålægge en skadevolder at betale godtgørelse til nærtstående til en person, hvis død er forvoldt forsætligt eller ved grov uagtsomhed. Efter forarbejderne, jf. betænkning 1412/2002 side 52 ff., var formålet at give mulighed for at yde godtgørelse i tilfælde af forsætlige drab, og herunder navnlig hvis drabet er begået under voldsomme og brutale omstændigheder. Herudover blev det overladt domstolene at fastlægge, om der i tillæg til godtgørelse efter den nye § 26 a var grundlag for at udvide det efter daværende retspraksis gældende område for tilfælde, hvor pårørende til en person, som er dræbt ved en ansvarspådragende handling, kan få erstatning for psykisk skade.

Ifølge Højesterets dom af 23. marts 2007 gengivet i UfR 2007.1562 H kan det ikke udelukkes, at der også i andre tilfælde, end hvor den pågældende selv er blevet påført fysisk skade eller har været i fare herfor, eksempelvis i tilfælde, hvor en person overværer, at en nærtstående bliver dræbt ved en ulykke, kan tilkendes den pårørende erstatning for psykiske lidelser.

Højesterets dom udelukker ikke, at der tillige i andre tilfælde end det i dommen nævnte eksempel kan ydes erstatning til nære pårørende til en dræbt person for psykisk skade, f.eks. i tilfælde hvor den pårørende kommer til stede og ser den dræbte. Efter landsrettens opfattelse kan kredsen af erstatningsberettigede ikke udvides til også at omfatte personer, der får underretning om drab på deres nærtstående.

Uanset den brutale karakter af drabet på A's døtre og den sorg og det traume dette har forårsaget, finder landsretten herefter ikke, at der kan tilkendes A erstatning efter dansk rets almindelige erstatningsregler.

Landsretten tager derfor Erstatningsnævnets påstand om frifindelse til følge.

Statskassen skal betale sagsomkostninger for begge retter til Erstatningsnævnet med 100.000 kr. til dækning af advokatbistand inkl. moms. Ved fastsættelsen af beløbet til dækning af udgifterne til advokatbistand er der taget hensyn til sagens forløb, herunder forelæggelserne for Retslægerådet, varigheden af hovedforhandlingerne samt sagens betydning.

- - -

Højesterets dom

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Svendborg den 30. juni 2011 og af Østre Landsrets 11. afdeling den 10. december 2012.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Niels Grubbe, Marianne Højgaard Pedersen, Michael Reklings, Oliver Talevski og Jens Kruse Mikkelsen.

2383

Påstande

Appellanten, A, har påstået stadfæstelse af byrettens dom.

Indstævnte, Erstatningsnævnet, har påstået stadfæstelse af landsrettens dom.

Anbringender

A har anført, at det udtrykkeligt er forudsat ved indførelsen i 2003 af bestemmelsen i erstatningsansvarslovens § 26 a om godtgørelse til efterladte, at domstolene uden lovændring vil kunne tilkende efterladte erstatning for psykisk skade i tilfælde, hvor den pågældende er blevet påført en egentlig psykisk lidelse, der rækker ud over sorg og savn, som følge af f.eks. at have overværet en nærtstående blive dræbt ved en ulykke. På grund af omstændighederne ved drabene på hendes døtre - der ved en forsætlig handling begge fik halspulsåren skåret over - og den påførte psykiske lidelse ved underretningen herom er A som særligt nærtstående berettiget til erstatning.

Erstatningsnævnet har anført, at en imødekommelse af A's erstatningskrav beror på, om hun kan siges at have lidt en personskaade i form af en psykisk lidelse, og om der er grundlag for at pålægge Erstatningsnævnet at betale erstatning herfor, jf. herved Højesterets dom i UFR 2007, s. 1562. Efter hidtidig retspraksis er der alene tilkendt erstatning for påførelse af psykisk lidelse ved nærtståendes død, hvis den pågældende selv har været i fare eller direkte har lidt fysisk overlast. Højesteret har i den nævnte dom anført, at det ikke kan udelukkes, at der også i visse andre tilfælde kan blive tale om at tilkende erstatning for psykisk skade, eksempelvis i tilfælde hvor en person overværer, at en nærtstående bliver dræbt ved en ulykke. Der er ikke grundlag for at udstrække erstatningspligten til også at omfatte tilfælde, hvor en nærtstående som i denne sag efterfølgende underrettes om drabet på en nærtstående.

Supplerende sagsfremstilling

Ved Østre Landsrets dom af 23. august 2006 blev M idømt fængsel i 16 år for forsætligt at have dræbt sine og A's døtre ved overskæring af halspulsåren. Af dommen fremgår bl.a.:

»Ved fastsættelsen af straffen for M har landsretten lagt vægt på, at M på den ene side er fundet skyldig i drab på sine to døtre på henholdsvis 2 og 7 år, samt på karakteren og grovheden af udførelsesmåden, og på den anden side at handlingerne er begået ved én lejlighed og uden planlægning. Under disse omstændigheder har der været enighed om at fastsætte straffen til fængsel i 16 år.«

Højesterets begrundelse og resultat

A's tidligere ægtefælle og døtrene far er dømt for forsætligt drab begået ved overskæring af halspulsåren på deres to døtre på henholdsvis 2 og 7 år. Drabene blev begået, efter at ægtefællerne havde ophævet samlivet. A er blevet påført en egentlig psykisk lidelse, som rækker ud over sorg og savn, og drabene på hendes døtre må anses for at være årsag til denne lidelse.

På denne baggrund finder Højesteret, at den psykiske lidelse, som A blev påført ved det forsætlige drab på hendes to mindreårige døtre, er omfattet af erstatningspligten.

Dette gælder også, selv om hun ikke selv overværede drabene eller umiddelbart efter kom til stede, men efterfølgende blev underrettet om drabene.

Højesteret stadfæster herefter byrettens dom.

Sagsomkostninger er fastsat til dækning af advokatudgift for landsret og Højesteret med 100.000 kr., af retsafgift for Højesteret med 6.000 kr., jf. retsplejelovens § 332, stk. 1, og af udgift til speciallægeerklæring for landsretten med 476,25 kr., i alt 106.476,25 kr.

Thi kendes for ret

Byrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for landsret og Højesteret skal Erstatningsnævnet betale 106.476,25 kr. til statskassen.

De idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.

- 1 Forhandlingerne ved det 34. nordiske juristmøde (1996), s. 555 ff., bet. nr. 1412/2002, s. 21-30 og 51-63, FT 2002-03, till. A (lovforslag nr. L 4), s. 85-86, Justitsministeriets redegørelse om godtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26 a samt om erstatning for psykisk skade som følge af dødsfald (juni 2010), s. 21-28, U 1927.768 Ø, U 1931.124 V, U 1935.1094 H, U 1954.340 V, U 1973.451/2 H med kommentar af Jørgen Trolle i U 1973B.305, U 1988.166 H, U 1997.721 H, U 2007.1562 H, U 2012.524 H, NJA 1993, s. 41, NJA 1996, s. 377, NJA 1999, s. 632, Anders Vinding Kruse: Erstatningsretten, 5. udg. under medvirken af Jens Møller (1989), s. 291-94, Bo von Eyben og Helle Isager: Lærebog i erstatningsret, 7. udg. (2011), s. 304-07, og Ketilbjørn Hertz i U 2004B.180.